

Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Burgemeester van Reenensingel 101
Postbus 420
2800 AK Gouda

T 085 - 486 24 50
E info@sikb.nl
I www.sikb.nl

KVK 24304306
IBAN NL25 ABNA 0573 5467 54
BTW NL80 88 99 375 B 01

Aan de Staatssecretaris van OCW
T.a.v. mevr. Dr. G. Uslu
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

BETREFT	Reactie op Adviezen uit Rapport Archeologie bij de Tijd	SIKB_C_22_reactie CCvD advies
DATUM	28 juni 2022	ONS KENMERK Archeologie bij de Tijd UW KENMERK

Betreft : Reactie CCvD op het advies Archeologie bij de Tijd

Geachte mevrouw,

Het CCvD Archeologie (verder te noemen 'CCvD'), gefaciliteerd door SIKB, heeft met interesse kennisgenomen van het rapport *Archeologie bij de tijd* van de Raad voor Cultuur (verder te noemen 'de Raad').

Het CCvD kan zich vinden in een groot deel van de adviezen tot aanpassing van het bestel. In deze brief geven we eerst wat opmerkingen van algemene aard. Vervolgens gaan we in op een aantal specifieke conclusies en adviezen uit het rapport en geven daarop onze kritische reactie. We beperken ons daarbij tot de thema's uit de evaluatie die bepalend zijn voor het samenspel in de Archeologische Monumentenzorg (AMZ) en daarmee van invloed zijn op een goede werking en doorwerking van het Kwaliteitssysteem Nederlandse archeologie (KNA).

Hieronder geeft het CCvD enkele aandachtspunten en prioritering mee bij de adviezen uit het rapport.

Vraag (gemeenten)

Ten aanzien van gemeenten onderschrijft het CCvD de conclusie dat de capaciteit en expertise van het archeologiebeleid bij een deel van de gemeenten in gebreke is. Gemeenten stellen voorwaarden voor archeologisch onderzoek. Het gemeentelijk archeologiebeleid en de kennis van zaken op dat punt vormen daarvoor primair de basis.

De oplossingsrichting, dat elke gemeente een gemeentearcheoloog/vaste archeoloog in huis moet hebben om op kwalitatief hoogstaande wijze invulling te geven aan haar archeologiebeleid, ondersteunt het CCvD dan ook van harte. Het CCvD adviseert de Staatssecretaris om dit onderwerp de hoogste prioriteit te geven.

Aanbod (beroepsregister, aanbesteding)

Het CCvD ziet geen meerwaarde in de door de Raad voorgestelde aanbeveling om een *Beroepsregister* in het leven te roepen. Het al bestaande Actorregister Archeologie (met daarin meer dan 800 KNA actoren en met een verplichting tot nascholing) volstaat daarin en functioneert naar behoren. Het CCvD ziet echter wel de meerwaarde van competentiegericht werken en is binnen het Actorregister Archeologie bezig met de ontwikkeling daarvan in relatie tot werkzaamheden en actoren.

Ten aanzien van het advies om gebruik te maken van een *aanbestedingsinstrument* willen we u graag wijzen op het aanbestedingsdossier¹ dat SIKB samen met PIANOO heeft ontwikkeld voor onder meer de gemeente in de rol van inkoper. Het zou met financiële ondersteuning uitgebreid kunnen worden met een nog te ontwikkelen aanbestedingsinstrument. Dat zou een impuls moeten krijgen op beoordeling op kwaliteit en zou beter bekend gemaakt moeten worden bij gemeenten.

Ten aanzien van de aanbodkant geeft de Raad aanbevelingen die gericht zijn op een versterking van de economische positie van archeologen en transparantie over gemeentelijke uitvoerende diensten. Het CCvD constateert dat de toedeling van verantwoordelijkheden op basis van enerzijds de Erfgoedwet en anderzijds het Omgevingsbeleid niet goed op elkaar aansluit. Het principe 'de verstoorder betaalt' is weliswaar leidend, maar de economische positie van de opdrachtnemer is door de verplichting tot uitwerking, rapportage en deponering kwetsbaar ten opzichte van zijn opdrachtgever. Dit is een blijvende zorg die aandacht verdient.

Productie (inhoudelijke kwaliteit en innovatie)

Het CCvD merkt op dat het rapport sterk leunt op het doen van (grote) opgravingen, terwijl veel kleinere onderzoeken – voorzien van een goede database – ook het verschil kunnen maken. De AMZ is veel breder en archeologie is dat als multidisciplinair vakgebied ook, zowel op land als onder water. Het omvat de belangrijke fase van het uitwerken en rapporteren, het duurzaam bewaren van projectdocumentatie en het opslaan van vondsten en monsters in provinciale en gemeentelijke depots. Ook het digitaal werken en ontsluiten van gegevens voor zowel het publiek als voor toekomstig onderzoek zijn van groot belang, net als specialistisch onderzoek.

Het CCvD ondersteunt het belang van ruimte voor (meer) *innovatief onderzoek*. Dat vraagt ook om meer tijd in te ruimen bij een onderzoek om die innovatie mogelijk te maken. En dat betekent een serieuze financiële impuls. Het genoemde *innovatiefonds* en *onderzoekscentrum* ziet het CCvD als een goede stap, mits beide geen 'ivoren torens' zijn. Het onderzoekscentrum zou moeten fungeren als een platform, een expertisecentrum met toegang tot (wetenschappelijk) instrumentarium en bronnen. Het CCvD pleit daarbij voor een laagdrempelige vraagbaak en een breed draagvlak bij het organiseren daarvan.

Het Programma van Eisen (PvE) stelt voorwaarden voor elk gravend archeologisch onderzoek. Het CCvD gaat laten onderzoeken of het PvE in zijn huidige vorm bijdraagt aan (de kwaliteit van het) inhoudelijk zinvol onderzoek. Daarin wordt meegenomen in hoeverre het al dan niet certificeringsplichtig maken van het onderliggende protocol PvE daaraan een bijdrage levert. Het PvE zou bij bijzondere opgravingen opgeschaald kunnen worden door daar een *onderzoeksplan* aan toe te voegen. Het CCvD wil graag meewerken aan de uitwerking van dit voorstel. Binnen de voorgenomen grootschalige aanpassing van de KNA ('de KNA 5.0') zou het maken van die keuze om op te schalen van PvE naar onderzoeksplan gefaciliteerd kunnen worden.

Publiek

Het CCvD ondersteunt het belang van publieksbereik én participatie. Dat belang is veel breder dan alleen bij opgravingen, want dat is ook bij het uitwerken, bij reeds uitgewerkt onderzoek en bij synthese relevant. In het CCvD wordt die discussie momenteel gevoerd onder invloed van het Verdrag van Faro en het UNESCO 2001 verdrag voor erfgoed onder water. Het CCvD vindt het geen logische stap om de verplichting tot publieksbereik en participatie via het PvE bij de certificaa houders neer te leggen.

Daartoe is eerst een wettelijke verankering vereist, waarna dit geborgd kan worden via het 'verstoorder betaalt' principe. Daarna pas kan verankering via het PvE of (aanvullende)

¹ <https://www.pianoo.nl/nl/sectoren/archeologie>

onderzoeksplan plaatsvinden. Gemeentelijke en provinciale depots zouden naar de mening van het CCvD een sleutelrol moeten spelen bij de invulling van publieksbereik en participatie

Het CCvD is graag bereid tot een nadere toelichting en denkt graag mee bij de uitwerking van het vervolg.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in black ink, consisting of several fluid, overlapping loops and strokes, likely representing the initials 'PJM'.

mr. P.J.M. van Domburg
Voorzitter Centraal College van Deskundigen Archeologie